

Hertsön

Historia

Hertsön var under flera århundraden en fiske- och jordbruksby. I mitten på 1500-talet bodde fem familjer med tamdjur och boskap på ön. Men i slutet på 60-talet och början på 70-talet planerades Stålverk 80, vilket ledde till att Luleå kommun köpte upp stora markområden på Hertsön och planlade den stadsdel som finns idag. Hela stadsdelen byggdes också i ett svep, nästan all bebyggelse kom till under 70-talet, varav det mesta efter 1975.

Hertsön planlades för att bli ett tätbebyggt, barnvänligt område med närhet till förskolor, skolor och service. Området dimensionerades för att tillsammans med angränsande delar av Bredviken bli en självständig och välfungerande enhet. Redan 1968 togs också ett beslut att området skulle byggas via totalentreprenad, dvs att exploitören med det mest ekonomiskt fördelaktiga budet fick bygga hela området. Detta var ett sätt att försöka gynna rationella produktionskostnader och därmed sänka boendekostnaderna i bostadsproduktionen.

Områdesbeskrivning

Läge

- Stadsdel
 Stadsdelscentrum
 Målpunkt utanför stadsdelen

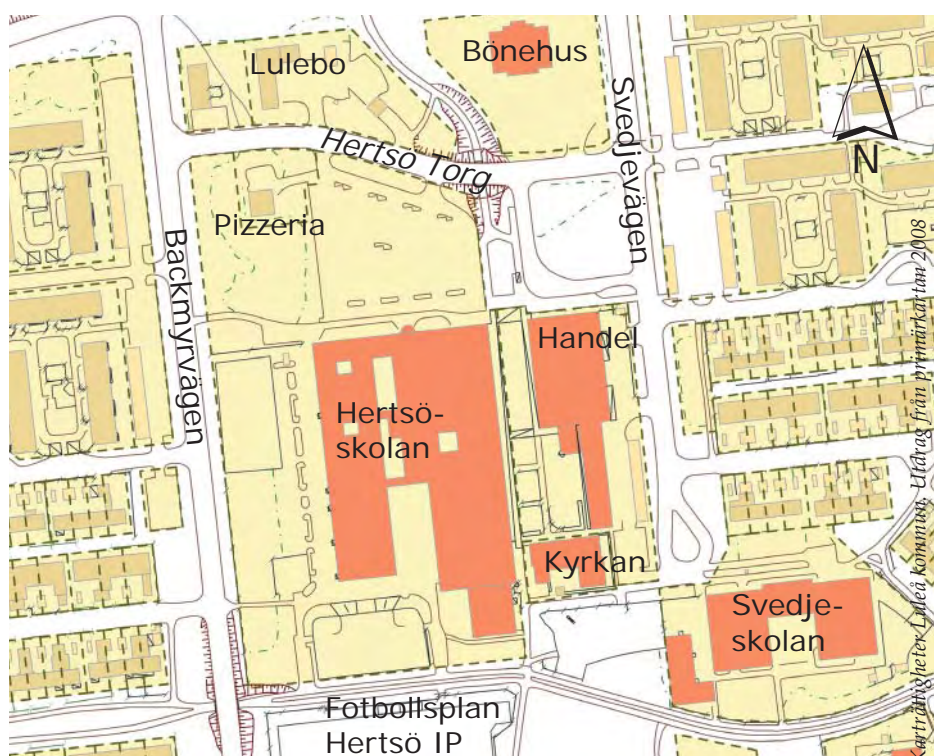
Hertsön ligger 5 km öster om Luleå centrum, öster om Ornåset och söder om Lerbäcken. Det är en av Luleås största stadsdelar sett till ytan – en cykeltur från den nordvästra delen till den sydöstra är en sträcka på 2 km.

Centrum

Centrum på Hertsön – Hertsö torg – består av flera byggnader som grupperar sig kring ett inre torg. Skolan, som också innehåller bibliotek, fritidsgård, sporthall och badhus, är den största byggnaden, som vänder sig åt alla fyra väderstreck. På andra sidan torget ligger en handelsfastighet, med galleria samt några butiker mot torget. Ovanför denna reser sig ett flerbostadshus med loftgångar. Den tredje och sista byggnaden kring torget är Hertsökyrkan. Det finns en ledig lokal i centrum.

Parkeringar, för både skolan och handelsfastigheterna, ligger framför skolan. En numera avstängd busslinga samt en grönyta med en liten scen för framträdanden ligger framför handelsfastigheten. Det finns också en liten pizzeria, ett senare tillskott till bebyggelsen, framför skolfastigheten.

På andra sidan vägen framför centrum ligger Lulebos områdeskontor samt ett nybyggt bönehus.

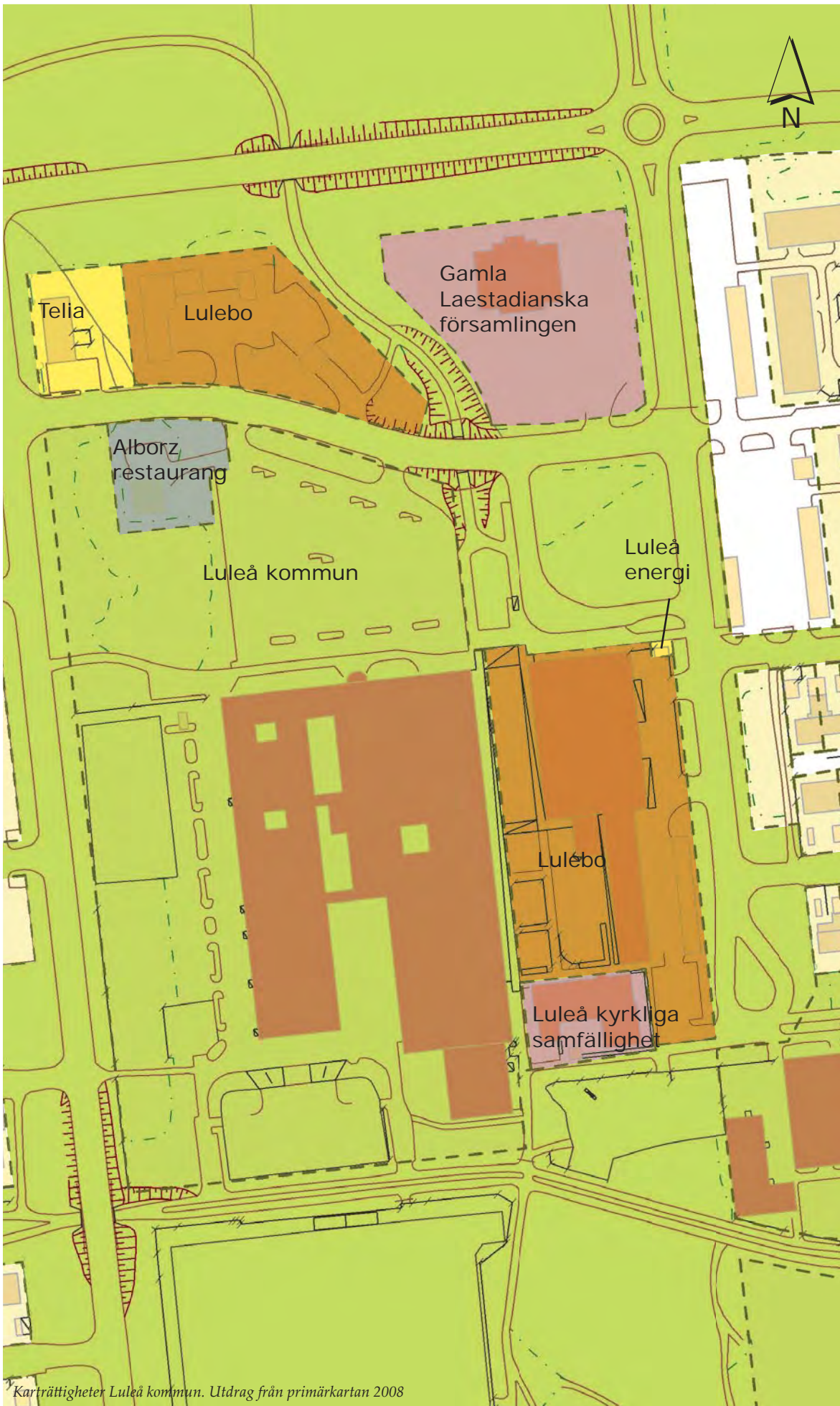

Kommunikationer

Vägsystemet på Hertsön är byggt enligt rådande ideal under 70-talet – differentiering och separering. Hertsövägen förbinder Hertsön med resten av Luleå. Parallellt med denna går Avaviksvägen, som fungerar som matargata in till området från Hertsövägen. Från Avaviksvägen går sedan tvärgator in i stadsdelen och fördelar trafiken. Inga tvärförbindelser mellan dessa förekommer. Resultatet blir att man tvingas ta en omväg om man ska ta bilen till centrum eller till en granne som bor längre bort. Det innebär också att Hertsön är en stadsdel som knappt syns när man närmar sig från centrala Luleå – det parallella gatusystemet har helt separerat stadsdelen från trafiken.

Även gång- och cykelvägarna byggdes som två parallella banor. Huvudstråket, som utgör en del i stornätet, går mitt igenom stadsdelen, med tunnlar under korsande vägar. Just nu pågår ett arbete med att ta bort en av de parallellt liggande gc-banorna eftersom den inte behövs, kapacitetsmässigt. Även längs andra stråk finns viadukter, där gång- och cykeltrafiken leds under vägen, medförande problem med trygghet och tillgänglighet.

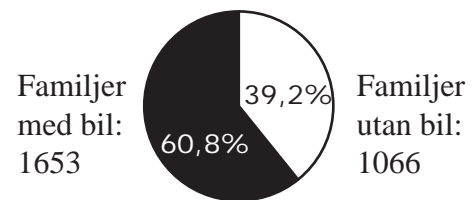
Hertsön trafikeras av flera stombusslinjer, som går längs Avaviksvägen, förbi Hertsö torg, och gör avstickare in på Kattgrundsvägen och Kråkörvägen. Några turer går ut till ridstallet på Kalvholmen

Kartträttigheter Luleå kommun. Utdrag från primärkartan 2008

<i>Biltäthet</i>	
Personbilar i trafik	Antal
Antal bilar vid årets utgång	2087
Antal bilar per 1000 invånare	370
Områdesindex	93

Bilnehav

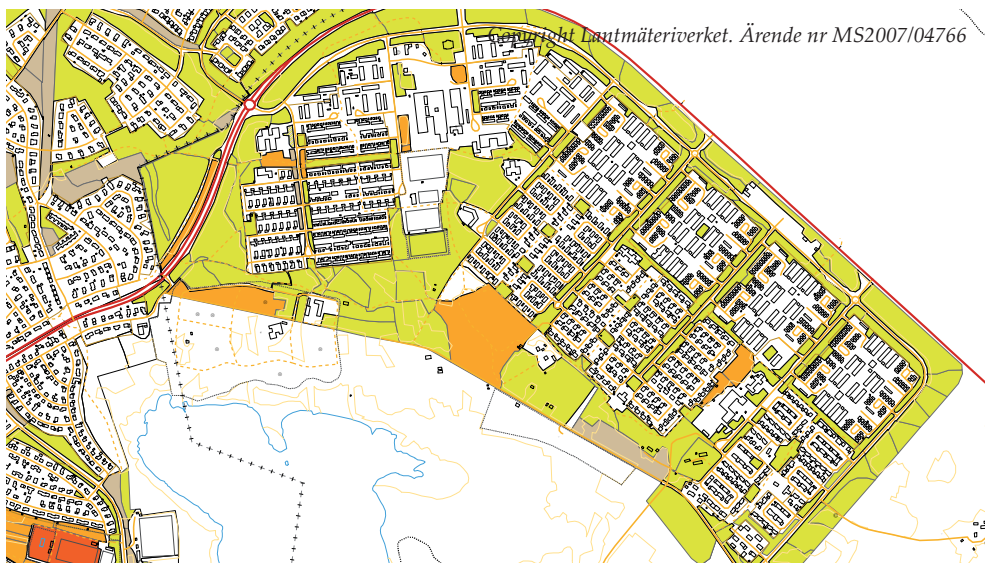

Grönområden

Hertsön omges av natur. I norr ligger Hertsölandet, ett vidsträckt naturområde med varierande naturtyper. I Hertsölandet ligger Hertsö träsk, som är en av kommunens inplante-ringssjöar. Kring Hertsö träsk har kommunen byggt spänger, stugor, grillplatser och bryggor för att inbjuda till friluftsliv. Det pågår idag ett arbete för att bilda ett naturreservat på Ormberget-Hertsölandet.

Söder om Hertsön ligger en grön strandremsa mot Bredviken och Hertsöfjärden. I området återfinns bland annat ett område med kolonilotter. Skogsområdet öster om Örnaskyrkogården har höga biologiska värden och är rester av gammal odlingsmark. På halvön Kalvholmen finns det både fina skogspartier och strövstigar. Här ligger en ridanläggning med stall och tävlingsbana.

Det finns få grönområden med kvaliteter inom stadsdelen. En grön kil går in söder om Hertsö torg, öster om Idrottsplatsen. Där finns en iordninggjord grillplats, men i övrigt skulle man kunna utveckla platsen mer.

Social inventering av grönområden från Grönplan

	<i>Högt socialt värde för kommunen</i>		<i>Sociala värden för vissa grupper</i>
	<i>Goda sociala värden för vissa grupper</i>		<i>Få sociala värden</i>

Mötesplatser

Den viktigaste mötesplatsen inom stadsdelen är centrum, Hertsö torg. Det är en naturlig målpunkt i stadsdelen eftersom nästan all service är samlad här. Men det är inte det inre torget mellan byggnaderna som bildar mötesplats, snarare den splittrade ytan framför centrum, där entréer till butikerna finns, parkeringsplatserna, huvudentrén till skolan etc.

Även gång- och cykelstråket genom hela Hertsön är en mötesplats genom sin roll som transportör. Här rör sig kanske framför allt barn och ungdomar.

Även andra mötesplatser finns, som koloniträdgårdarna m.m. och Hertsö IP.

Verksamheter och närservice

Butiker och restauranger

På Hertsön finns tre butiker som säljer livsmedel, en ICA-butik vid Hertsö torg, en Konsum på Domherregränd, samt ytterligare en butik vid Hertsö torg som specialiserar sig på importerade livsmedel.

Andra butiker som ligger i centrum är bland annat en textilaffär, en kiosk och tre restauranger.

Ytterligare en restaurang finns på Domherregränd.

Skolor och förskolor

Det finns fyra skolor på Hertsön. Svedjeskolan, en lågstadieskola med fritids, och Hertsöskolan, med årskurser från 4-9, ligger i anslutning till Hertsö torg. Ängskolan/Lillängskolan som ligger längre åt sydost har årskurser mellan 1-6 samt fritidshem. Lillstrandskolan ligger i samma fastighet som vårdcentralen och har åk 1-9 för elever med särskilt behov av omsorg och struktur i skolarbetet.

Förskoleklasser finns på både Svedjeskolan och Lillängskolan. Därutöver finns 7 förskolor, spridda över hela stadsdelen. Av dessa kommer 3 att gå upp i andra förskolor, så att det blir 4 förskolor kvar.

I samma byggnad som Hertsöskolan finns en fritidsgård.

<i>Slutbetyg i åk 9</i>			
Skola	Upptagningsområde	Andel elever som har behörighet till nationellt program (%)	Andel elever som nått mål i alla ämnen (%)
Hertsöskolan	Hertsön, Lerbäcken	87	67

Arbetsplatser

Det finns 615 arbetstillfällen på Hertsön, varav de flesta återfinns inom utbildning och forskning samt vård och omsorg.

Det finns inga industriområden på Hertsön. Ett område med handel är lokaliserat till Hertsö torg.

Hälsovård

Hertsö vårdcentral ligger vid Lillstrandsvägen, längst västerut på Hertsön. Vårdcentralen har ca 18 anställda och är vårdcentral även för boende på Lerbäcken, Hertsölandet och skärgården. Verksamheten innehåller distriktsläkare, distriktssköterskor, BVC/MVC-verksamhet med mera. Arbetsterapi och sjukgymnastik finns på Örnässets vårdcentral. Närmsta apotek ligger på Örnäset, liksom Folktandvård.

Bibliotek

Hertsön har ett stadsdelsbibliotek som ligger i samma byggnad som skolan, vid Hertsö torg.

Trossamfund

Två kyrkor ligger i anslutning till centrum. Hertsökyrkan byggdes samtidigt med övrig bebyggelse på 70-talet och ligger mitt i centrum. Den tillhör Svenska kyrkan och ingår i Örnässets församling.

Ett nyare bönhus byggdes för några år sedan av Gamla Laestadianska församlingen, på andra sidan Hertsötorget.

Friluftsliv/Anläggningar

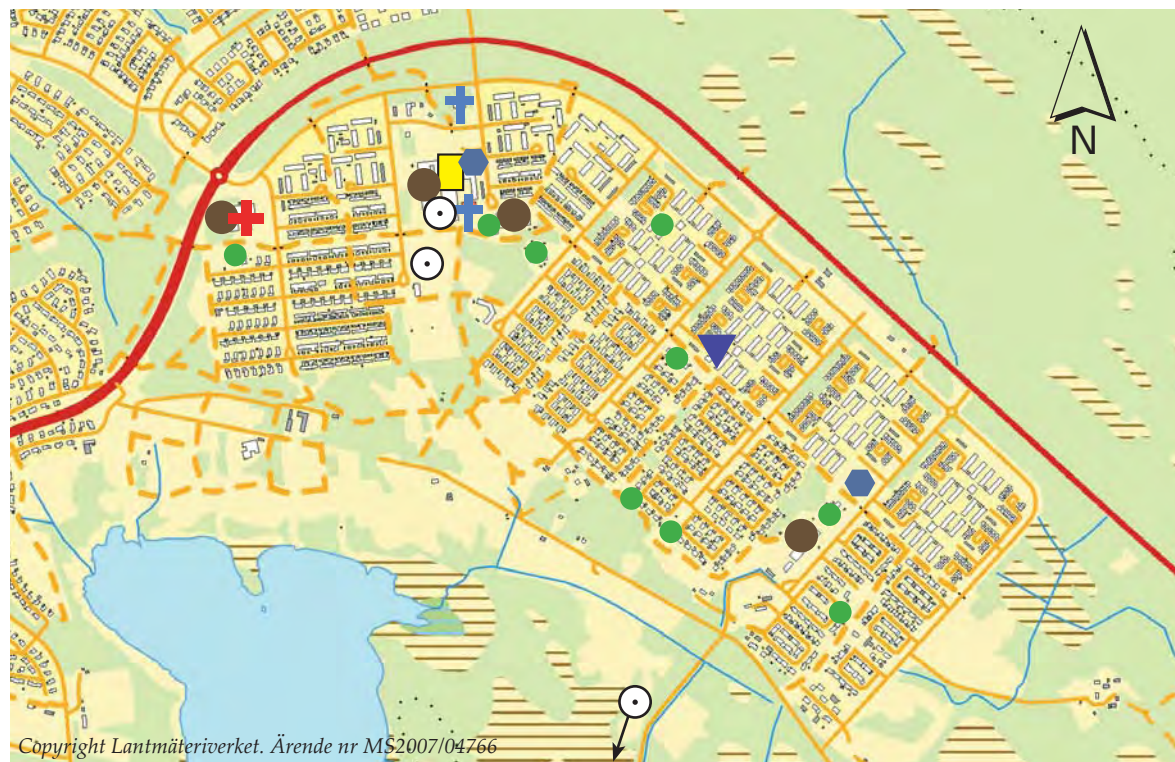
En idrottsplats ligger söder om centrum med tre fotbollsplaner, tennisplan och bangolf på sommaren. På vintern blir tennisplanen en hockeyrink. Anläggningen har nyligen rustats upp, bland annat med nytt konstgräs. Luleå SK ansvarar för skötseln av anläggningen.

I samma byggnad som Hertsöskolan ligger Hertsö sporthall, med två hallar för idrott en för dans och gymnastik och en för bollsporter som badminton, volleyboll, basket och handboll. I anslutning ligger Hertsö badhus, med en 25-metersbassäng, en barnpool och en vattenrutschbana. I samma lokaler har Nautilus en avdelning med träningsmaskiner.

Ute på Kalvholmen finns ett ridstall, tränings- och tävlingsbanor. Den nya anläggningen invigdes 1993. Kommunen står som ägare, men driften sköts av Luleå Ridklubb med både anställd personal och ideella krafter.

Föreningar

Föreningar, enligt kommunens föreningsregister, som finns på Hertsön är Basketklubben Höken, Hertsö 4-H Klubb, Hertsö Bagarstugeförening, Hertsö Basketbollklubb, Hertsö Innebandyförening, Hertsö Scoutkår, Hertsö Skoterförening, Hertsöns Unga Frimärksamlare, Hertsöskolans Idrottsförening, LSK, Lövsjärs Småbåtshamn, PRO Hertsön/Lerbäcken, Unga Örnar Hertsöcentrum och Unga Örnar Hertsölund.

◆ Handel/restauranger	● Skola	✚ Kyrka
✚ Vårdcentral/apotek/folktandvård	● Förskola	▼ Äldreboende
○ Idrottsplats/sporthall/badhus	■ Bibliotek	■ Arbetsplatsområden

Invånare i stadsdelen

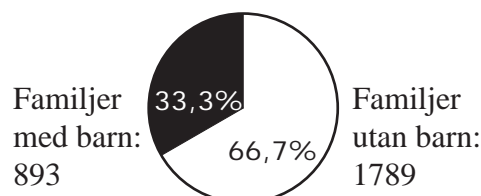
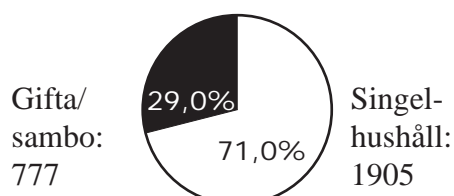
<i>Befolkning</i>				
Ålder (31 dec 2006)	Män	Kvinnor	Utrikes födda	Totalt
0-5	230	198	27	428
6	35	40	4	75
7-15	396	399	103	795
16-19	189	178	55	367
20-24	208	159	59	367
25-44	823	797	342	1620
45-64	769	752	238	1521
65-	240	226	71	466
Summa:	2890	2749	899	5639

Medelålder i stadsdelen är 35,6 år. Andelen utrikes födda är 16%. Det bor ungefär lika många män som kvinnor i stadsdelen, med en svag övervikt av män.

<i>Befolkningsförändringar</i>					
Ålder (31 dec 2006)	Folkökning	Döda	Inflyttade	Utflyttade	Flyttnetto
0-5	87		86	67	19
6	-3		11	14	-3
7-15	6		82	76	6
16-19	2		65	63	2
20-24	-37		127	164	-37
25-44	-1	2	313	312	1
45-64	-19	5	83	97	-14
65-	-27	18	20	29	-9
Summa:	8	25	787	822	-35
	Födda:	68		Födelsenetto:	43

Under det senaste året ökade befolkningen på Hertsön med 8 personer trots ett negativt flyttnetto, eftersom det föddes många barn.

<i>Familjer</i>					
Familje- typer	Ensamstående		Giftn/sambo	Summa familjer	Index i kommunen
	Män	Kvinnor			
Utan barn	779	479	531	1789	87
Med barn	65	582	246	893	141
Summa:	844	1061	777	2682	100

<i>Förvärvsarbetande</i>	
Förvärvsarbetande befolkning 16- år	Antal
Nattbefolkning, med bostad i området	2397
- varav män	1262
- varav kvinnor	1135
Dagbefolkning, med arbetsplats i området	615
- varav män	175
- varav kvinnor	440
Inpendling till området	374
Utpendling från området	2153
Nettopendling	-1779

Det är 62% av befolkningen mellan 16 och 64 år som är förvärvsarbetande. Av dessa har 244 sin arbetsplats inom stadsdelen, övriga 2153 personer pendlar till någon annan stadsdel eller annan ort. Området har ett negativt pendlingsnetto, det avfolkas alltså under arbetstid.

Bland ungdomarna i stadsdelen är 61 st, eller 8,3%, arbetslösa.

<i>Inkomst av förvärvsarbete</i> (statistik för inkomståret 2004)			
Förvärvsarbetande befolkning 20-64 år	Antal	Medelinkomst tkr	Index kommun
Män	1378	249,4	92
Kvinnor	1311	187,9	90
Totalt	2689	219,4	91

<i>Valdeltagande</i>			
Valdistrikt	Geografiskt område	Allmänna val 2002	Allmänna val 2006
Hertsön 1, Hertsön 3, Hertsön 4	Hertsön och Hertsölandet	76,82%	78,48%

Trygghet och säkerhet

Under 2006 gjorde polisen en trygghetsundersökning i Luleå. När man tittar på statistiken för olika bostadsområden så har svaren för Hertsön och Lerbäcken slagits ihop. Av de svarande uppgav 3% att de varit utsatta för fysiskt våld under det föregående året, 19% att de utsatts för stöld och 18% att de utsatts för skadegörelse. Totalt var det 28% av de svarande som uppgav att de blivit utsatta för brott under det föregående året. Andelen som varit utsatta för skadegörelse är över kommungenomsnittet.

Vad gäller oro att utsättas för brott, som alltså är ett mått på trygghet, så var det 82% av de svarande på Hertsön och Lerbäcken som uppgav att de någon gång känt oro. Anledningen till oro kunde bland annat vara oro för stöld, skadegörelse, inbrott eller oro för speciella personer. Av de svarande var det 26% som kände sig otrygga ute och 31% som hade känt oro för att utsättas för överfall eller misshandel utomhus. Samtliga dessa siffror ligger över kommungenomsnittet.

Kommunen organiserade en trygghetsvandring under hösten 2006, där en slinga i centrum inventerades tillsammans med boende och fastighetsägare i området.

Bostäder och bebyggelse

Bebyggelsens ålder och skick

Liksom beskrivs i inledningen byggdes hela stadsdelen i ett svep under 1970-talet, med rationella byggmetoder. Det syns tydligt att så är fallet när man tittar på statistik över tillkomsten för lägenhetsbeståndet. Det syns också tydligt att väldigt få kompletteringar av bebyggelsen har gjorts sedan dess. Ingen nybyggnation är planerad i dagsläget och det finns ingen planberedskap för fler bostäder på Hertsön

Hela beståndet av flerbostadshus renoverades under slutet av 90-talet och är idag i gott skick.

<i>Lägenhetsbestånd</i>				<i>Upplåtelseform</i>		
Byggpe- riod	Småhus	Flerfamiljs- hus	Summa lgh	Bostadstyp	Antal lgh	Procent
-1930	1		1	Hysesrätt	1495	58,3
1931-1940	2		2	Bostadsrätt		
1941-1950	5		5	Äganderätt	1058	41,2
1951-1960	2		2	Övriga	12	0,5
1961-1970	4		4	Totalt	2565	100
1971-1980	1036	1489	2525			
1981-1990	4		4			
1991-2000	2		2			
2001-2005						
2006						
Uppg sakn	17	3	20			
Totalt	1073	1492	2565			

Inom stadsdelen finns hyresrätter och äganderätter, men bostadsrätter saknas helt. Andelen äganderätter är representativ för Luleå som helhet. Fördelningen mellan hyresrätter och bostadsrätter i hela Luleå är ca 35% respektive 16%.

Lulebo är ensam aktör med hyresrätter i stadsdelen. Lägenheterna ligger i flerbostadshus, de flesta i två-tre våningar. Lulebos egen bedömning av beståndet är att det finns för många trerumslägenheter, varför man undan för undan bygger om treor till både större och mindre lägenheter. Ett knappt hundratal av lägenheterna är idag outhyrda, framför allt treor.

Äganderätterna består av både villor och radhus, majoriteten av dem är uppförda som gruppbyggda hus.

Inom stadsdelen finns fyra särskilda boenden för funktionshindrade, ett stödboende samt ett korttidshem. Det finns ett äldreboende mitt på Hertsön, med 18 lägenheter.

Centrumbyggnader

Centrum byggdes samtidigt med resten av stadsdelen, dvs i slutet av 1970-talet. Alla byggnader har genomgått förändringar sedan dess, inte minst invändigt. Handelslokaler anpassas naturligtvis efter hyresgästerna. Skolverksamheten har förändrats och det senaste tillskottet är en ny, moderna aula och en renoverad matsal. Utifrån är intrycket av centrum litet slitet. Det finns också problem med den yttre organisationen kring centrum – kommunikationerna, parkeringsplatserna, tillgängligheten.

Identitet

Identitetsbärande karaktärsdrag, element och värden som är centrala för upplevelsen av stadsdelen

Utmärkande för Hertsön är den rationella stadsplanen, med likartad struktur över hela stadsdelen. Både bilvägen till Hertsön och gång- och cykelvägen mitt i är långa och raka. Nästan samtliga hus är gruppbyggda.

Både av skäl som har med orienterbarhet att göra, och för människors förmåga att känna sig tillhörig och hemma, skulle ett visst mått av individualisering vara välgörande. Redan idag är det tydligt att radhusägare målar sina hus i individuell färg, man bygger ut sina uteplatser eller ordnar sina balkonger för att markera identitet i ett likriktat område. Lulebo har också målat om de tre bortersta kvarteren i stadsdelen. Ett kvarter har fått behålla sin 70-tals-färgsättning medan övriga tre fått ny färg på fasader, balkonger och garage.

Ytterligare ett utmärkande drag för Hertsön är närheten till naturen. Det är en stadsdel som genom sitt läge ligger omgiven av naturmark och friluftsområden.

Utveckling/Framtidsplaner

På Hertsön har flera utredningar och andra processer genomförts som kan ligga till grund för planering inom stadsdelen. Bland annat har ungdomar i samarbete med Lulebo tagit fram en idéskrift om området. Ett "Open Space" på högstadieskolan anordnades i kommunens regi 2006, också med syfte att engagera ungdomar och lyfta fram deras idéer.

Lulebo och Luleå kommun samarbetar i ett projekt för att rusta upp Hertsöns centrum. I arbetet har man försökt engagera många intressenter, genom enkätundersökningar, trygghetsvandring, en arbetsgrupp med boende i stadsdelen mm. Projektet syftar till att bättre organisera kommunikationerna till och från centrum, både för fotgängare cykliser och bilister, att skapa en mer inbjudande utemiljö och bättre mötesplatser samt att ordna upp parkeringsfrågor i anslutning till centrum. Ett förslag har tagits fram och visats i stadsdelen.

Det finns också planer på att bygga ut Lerbäcken med ytterligare en etapp österut. Fler bostäder i närområdet har naturligtvis betydelse för centrumhandel och annan närservice.

En ny väg som kopplar samman Lerbäcken och Kronan med Bensbyvägen är planerad. Om den byggs kommer det också att ha betydelse för Hertsön och dess centrum.

Sist men inte minst så driver Luleå kommun med samarbetspartners ett projekt – Integrera mera. Projektet medför ett flertal åtaganden gällande Hertsön, bland annat gällande attraktiva och trygga stadsdelar.

Entré till centrum från norr